Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto HE 209/2022 vp

15.11.2022

Hallitusneuvos Ilpo Helismaa
Erityisasiantuntija Jaana Määttälä

HE 209/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

Eduskunnan talousvaliokunta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jätelakia.

Esityksen mukaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti kunnallisen jätehuollon toimijan ulosmyyntiraja pidettäisiin 10 prosentissa myös 1.1.2030 alkaen. Lisäksi lakiin lisättäisiin sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä pelastustoimea koskevaan uudistukseen liittyvä siirtymäsäännös. Säännöksellä säilytettäisiin hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestämisvastuu kunnalla enintään vuoden 2025 loppuun saakka. Siirtymäsäännös olisi tarpeen vastuiden selkiyttämiseksi ja jätehuollon toimivuuden varmistamiseksi tilanteessa, jossa vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä ja sen myötä myös yhdyskuntajätehuollon järjestämisestä siirtyisi ilman ehdotettua siirtymäsäännöstä ainakin osalla kiinteistöistä kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian syksyllä 2022 ja viimeistään 1.1.2023.

Sisäministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksessa ei arvioitu vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoiminnan jätehuoltoon. Tarve yhdyskuntajätehuollon järjestämisvelvollisuutta koskevaan siirtymäaikaan on käynyt ilmi vasta sote- ja pelastustoimen uudistusta koskevan lainsäädännön antamisen jälkeen.

Nyt ehdotettavan sote- ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän siirtymäsäännöksen vaikutuksia on arvioitu virkatyönä hyvinvointialueiden toimijoita sekä kunnallisia ja yksityisiä jätehuoltoalan toimijoita kuullen. Arvioihin ei kuitenkaan sisälly pelastustoimessa syntyvien jätteiden jätehuoltovastuun muutoksesta aiheutuvia vaikutuksia. Niiden arvioidaan olevan kuitenkin vähäiset verrattuna sosiaali- ja terveydenhuollon jätehuollosta aiheutuviin vaikutuksiin.

Sote- ja pelastustoimen kiinteistöllä syntyvä jäte on pääosin yhdyskuntajätettä ja osin muuta jätettä, kuten vaarallista jätettä. Yhdyskuntajäte on kuntien järjestämisvastuulla ja siirtyy sote- ja pelastustoimen uudistuksen seurauksena hyvinvointialueen vastuulle. Hyvinvointialueen on kuitenkin kilpailutettava palvelut hankintalainsäädännön mukaisesti, mikä vaatii verrattain paljon aikaa. Hyvinvointialueiden ei ole käytännössä mahdollista toteuttaa yhdyskuntajätehuollon hankintoja kattavasti ja lainmukaisesti nyt jäljellä olevassa lyhyessä ajassa ennen sote- ja pelastustoimen uudistuksen voimaantuloa.

Sisäministeriö kannattaa esitettyä siirtymäsäännöstä, jonka mukaan hyvinvointialueen ja hyvinvointiyhtymän hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuollon järjestämisvastuu säilytettäisiin kunnalla enintään vuoden 2025 loppuun saakka. Tällä varmistettaisiin se, että hyvinvointialueet voivat keskittyä sote- ja pelastustoimen uudistukseen liittyvien ydintehtäviensä hoitamiseen toiminnan käynnistämisvaiheessa ja jätealan toimijat voivat varautua tuleviin muutoksiin.

Sisäministeriö pitää 10 prosentin ulosmyyntirajaa perusteltuna sujuvan jätehuollon turvaamiseksi. Lainsäädännön ennakoitavuus on tärkeää hyvinvointialueiden käynnistyessä. Kyseessä on merkittävä uudistus, joka edellyttää toimintaympäristön vakauttamista muun muassa jätteen-käsittelyn pitkäjänteisten investointien takia ja uudistuksen vaikutusten arvioimiseksi.